

Hej! Du har precis klickat på Ekots nya nyhetspåd, Dagens Eko.

Nu börjar vi.

Lova, är det gängkrigarna som skjuter ihjäl varandra-
som också lurar gamla på deras besparingar?

Ja, delvisar det faktiskt så.

Det har blivit en allt större och viktigare del av ekonomin-
och i förlängningen det dödliga våldet i Sverige.

Du lyssnar på Dagens Eko med Lena Nordlund.

Idag, om hur vanliga pensionärer har blivit en viktig inkomstkälla-
för de kriminella gängen.

Vi kan kalla henne Mai Britt.

Hon är 78 år, har jobbat hela sitt yrkesliv inom vården-
och bor ensam i sin lägenhet.

Det är söndagkväll i oktober, och hon har just stängt av teven-
och ska gå och lägga sig.

Då ringer det i mobilen från ett okänt nummer.

Om jag ser ett sånt nummer kommer upp så svara in.

Jag vet inte varför jag gjorde den här gången.

Jag har låg av David Eklander 1996.

En man med trevlig röst presenterar sig och säger att han jobbar på Swish-
och att han ringer så sent för att han ser att just nu håller någon-
på över för pengarna.

Just nu håller någon på över för pengar från Mai Britt Skonto-
via Swish, men att han kan hjälpa till och stoppa det om hon agerar snabbt.

Och det var ju det här om jag... att logga in med bank i det.

Och det gjorde jag då.

Då kan du trycka på den. Du ska knappa den igen.

Han ber henne skriva in en kod och sen knappa in siffror en gång till.

Är det här pengar när jag summas med? Nej, det är ett kontonummer.

När Mai Britt blir lite misstänksam låter han en aning irriterad.

Jag får skata mitt jobb, så det får jag inte gjort.

Mai Britt gör som han säger. Hon överför 197 000 kronor.

Gäst är Lova Nyquist Sjöld, reporter på produktionsbolaget 3D Stadsmakten-
och radioserien i lagens namn.

Det här är ett verkligt inspelat samtal från polisens utredning.

Är det så här samtalen brukar gå till?

Ja, det är väldigt utstoderat. Och här är Mai Britt ensam hemma.

Man ska snart gå och lägga sig.

Man är räddare än i nöden och har blivit en vanlig grej-
som är vissing- och bedrägeri som Mai Britt var med om.

Du håller på att bli utsatt för ett bedrägeriförsök och jag kan hjälpa dig-
vilket skapar en väldigt stor stress och person.

Då är det då man slår till.

Vissing? Så du, vad är det?

Det är för kortning för voice-fishing.

Det handlar om att ringa upp, utges ifall det var någon annan.

I vissa fall är det att man låtsas vara poliser som ringer.

Då kan man vara från olika håll och då är det att man ringer upp- och helt enkelt utges ifall det var någon annan.

Därmed lurar, får någon att föra över pengar.

Man har sett fall där man har använt olika söktjänster- där man kan få ut uppgifter om hur mycket en person har tjänat- eller om den bor ensam och gör en sådan kartläggning.

Sen är det också äldre personer som blir utsatta för det här.

Majbrit var ju nästan 80. Är det en sorts vanlig ålder?

Ja, och i det fallet som Majbrit, i det fallet som hon var brottsofferi- så var det väldigt många fler upp mot 40 stycken och alla var kring att födda på 40-talet.

Vad hände sen med Majbrit efter det här telefoncentralet?

Hon ringer till polisen och gör en polisenvälan.

Men hon säger själv att hon faktiskt förstod hur mycket det handlade om- när hon fick kontakt med banken.

Det var ju då jag började fatta vad som hade hänt.

Och det var ju en stor summa.

Allting blev ju kaos.

Jag tyckte att jag hade skrivit i pannan, idiot.

För jag vågar nästan inte gå ut.

Majbrit beskriver ju en sån extremt stor skam inför det här.

Hon vågar inte berätta för särskilt många, hon valde ut några få i sin omgivning.

Hon vågade inte gå ut. Det påverkade henne väldigt mycket i vardagen- just för att hon kände sig så dum, att hon hade blivit lurad.

Men hon vågade ändå ringa polisen, det gör inte alla.

Nej, och det gjorde hon också efter att hon har ringt nära familjemedlemmar också.

Och hon är inte ensam om det här?

Nej, det är ju ett växande fenomen.

Antalet sådana vising-bedrägerier ökar för varje år.

Vet man nåt om hur många resor råkar ut för sånt här?

Man har ju sett att det har ökat i anmälningar, polisanmälningar.

Sen är det inte allting som leder till en rättsprocess där människor blir dömda.

Man kanske inte hittar den bedragaren som var där på andra sidan telefonen.

Så det finns nog ett ganska stort mörker tal.

Hej, så bedrägerierna har ökat rejält och bedragarna verkar väldigt pålästa.

Vad vet man mer om hur de jobbar och är organiserade?

Polisen har identifierat att personer har olika roller.

En som är mer administrativt ansvarig.

I vissa fall har man haft en teknisk ansvarig som har bistått med tekniska verktyg.

Och sen en utförare som är bra på att lura någon över telefon.

Och sen är det väldigt vanligt med målvakter som ska ta emot brottsvinsterna.

Som ett litet jobb vilket som helst, fast jättekriminellt?

Ja, typ så.

Sen kanske det inte är exakt samma upplägg som på ett vanligt kontor.

Men i vissa fall har det varit väldigt likt det.

Hur dåligt?

Tack för i dag en att man tar ner två fiken, mix och megapoder show.

Det var ett fall för några år sedan där det var en sån bedrägrihera som uppdagades.

Och då var det två personer som har misstänkt sig och ringde sån här samtal.

Ja, hallå, David Dekland här.

Som är en lånad lägenhet, inredd som ett kontor.

Och ringer äldre människor.

Ja, det är så det ringer angående Swish-nummer här.

Det gjorde en väldigt stor Swish-betalning.

Man kan se i bevismaterialet att deras chef då har sagt att de ska arbeta som en arbetsdag.

Polisen gjorde så att dålda husransvakan först innan man slog till.

Och där hittar man bland annat ett manus som har skrivit på en chokladask.

Alltså ett manus får man man ska säga till den personen man ska lura.

Man hittade också vid ett tillfälle, vid spaning, att man gick ut och slängde en stor säck i soptunnena.

Och det visade sig att det var gamla manus som låg i den här soptunnen.

Och de här två personerna som, två kvinnor i det fallet, som satt och ringde då och sen senare dömdes för det.

De var ju också tidigare telefonförsäljare.

Så att de hade ju som en sån specialistkunskap, kan man säga.

De visste hur de skulle låta i telefonen.

Vad vet man om personerna som lurar pengar av äldre på det här sättet?

Det finns ju inte en en tidig bild, men många är ganska unga personer.

Som kan göra snabba pengar.

De som är längst ner i hirakin i vissa fall så är det unga personer som inte heller riktigt förstår vilken helhet de är i.

De unga är ju oftast målvakter, alltså de som tvättar pengarna i slutändan.

Men det är några som är lite högre upp än då?

Ja, men precis. Nån som är som en administratör eller en specialist på det man ska göra.

Hur lever de då?

Ja, men i det här fallet så är polisen har haft spaning på dem under en längre tid och upptäcker att de misstänker då att de begår de här bedrägerierna.

Så åker de till Spanien, till solkusten.

Där ber svensk polis faktiskt hjälp från polis på plats för att spana på dem.

Då kommer ju fram en bild att de är där att fästar och kaka middagar.

Under tiden om polisen också märkt att man rör sig med mer pengar i alla fall som det ser ut utåt sett.

Dyra klockor och bilar.

Som en sorts riktigt lycksemesterliv då, med konsumtion och så.

Ja, då har ju de här brottsvinster, de misstänkta brottsvinsterna rullat in.

Hur stora pengar handlar om, då vet man det?

Det kan handla om miljoner. I det här fallet i ärendet med Maibrit så är hon en av flera äldre som blev lurade.

Och där totalt så misstänkte man att brottsvinsterna var minst fem miljoner.

Men sen finns det ju andra fall där det är betydligt mer eller mindre.

Det beror på hur lyxamman är i sitt bedrägerisamtal.

Men under 2021 så var brottsvinsterna för just den här typen av bedrägerivishing totalt på 339 miljoner kronor.

Oj.

Och man ser att det finnts en ökning av brottsvinster.

Under förra året var det högre.

Och sen är det vissa saker som kan påverka att det går upp och ner men man ser att det stadigt ökar.

Ja, hallå.

En äldre kvinna har just blivit uppringd av en ung man som säger att han ringer från hennes bank.

De har upptäckt en större transaktion från kvinnans konto och behöver nu hennes hjälp för att förhindra att alla pengar försvinner.

Det är brott om, men han instruerar henne pedagogiskt hur hon ska klicka på olika ställen på datoskärmen.

Då låter det plötsligt så här.

Vad är det som händer här, Lova?

Ja, polisen sitter och spanar på de här misstänkta personerna som man har haft följt nu i flera månaders tid.

De som ringer och luras?

De som ringer och luras, som sitter i en bil och mitt i ett sådant här misstänkpedragrisamtal, så slår polisen till.

Och de som ringer och luras, som sitter i en bil och mitt i ett sådant här misstänkpedragrisamtal, slår polisen till.

Och får ut de misstänkta i bilen och griper dem.

Ja, vad är det här då? Vet man det?

Ja, den personen som då misstänks ringa eller de här samtalen är en person som har koppling till ett kriminellt nätverk.

Och som polisen också menar har under den här tiden också flyttat fram sina positioner i det här nätverket.

Så det är en känd gängkriminell som sitter i bilen?

Det är en person som polisen har kopplat till ett kriminellt nätverk.

Och efter det här gripandet sker, det fortsätter ett utredningspussel.

Hur många personer är det? Vem är den här personen i det här klustret?

Och då identifierar man att det är han och en annan person som är som huvudmän.

Men mycket hinner hända under den här rättsprocessen. Det blir väldigt många olika personer som misstänks för brott.

För att ha tvättat de här pengarna.

Och de här två huvudmännen är själva med om att en av dem blir mördad och blir skjuten under tiden.

Och den andra blir utsatt för ett mordförsök. Och det är han som har ringt samtalen.

Han har fortfarande inte gått upp i rätten.

Men det är alltså en direkt koppling till de här kriminella gängen?

Generellt har polisen också sett de senaste åren att det blir en allt vanligare del av kriminella nätverksekonomi.

Det släpptes ju en rapport nu bara i slutet av förra året i december 2022.

Där de dödliga bedrägerierna som kom från polisen.

Där hade man kollat på misstänkta personer för olika bedrägeribrott under en treårsperiod.

Och även så att de har varit skäligen misstänkta för bedrägeribrott men också har varit skäligen misstänkta för olika skjutvapenbrott.

Att folk försöker lura äldre, det tänker jag, har pågått i alla tider.

Men just den här sortens bedrägerier och kopplingar till gängkriminaliteten, hur länge har det pågått?

Man kan säga att vishing i Sverige började generellt och som en brottstyp såg man en kurva uppåt.

Polisen såg det 2017 och det är på grund av elektronisk utveckling.

Vi har ju sådant i telefonen, man kan låga in och sådana saker.

Så det hänger ihop med swish och bankiden och sånt?

Ja, precis. Det är en helt annan lättare form att göra bedrägerier på distans.

När man läser om det här, många av dem som ingår i de här kriminella gängen, de främst står ju som rätt match.

De flaschar med vapen och skryter om hur farlig de är.

Att då lura en gammalt hand på sina besparingar via telefon.

Det är ju så fekt och så okolt. Hur går det ihop?

Ja, det är en helt enkelt en bra inkomstkäll, men det är väl som du säger.

Det är ingenting som man i första handen flaschar med, kanske.

Men det är ju just för att det finns pengar att göra.

Hur har det gått i det här majbrittfallet, om vi får kalla det så?

Ja, det är stora bedrägeri här i vann.

Det har varit väldigt många brottsoffer, så det har varit en stor rättigång med flera tilltalade.

Så mycket logistik kring det. Den har skjutits upp flera gånger.

Bland annat på grund av de två huvudet bestänkta inblandning i kriminalitet eller brottsoffer för den.

Men nu har den större delen som handlar om de som tvättat pengarna.

De här målvakterna som vi vinner på. De har blivit dömda.

Nu är det en av de personerna som är åtalade för att ha gjort de här samtalen.

Hans rättigång börjar först i vår, och han nekar ju till brott.

Var med med hel del i en med livet, mår du kassaker, så är det het, men det här är ingenting som kan jämföras med det här.

Händer det nånsin att folk får tillbaka pengar?

Ja, det kan hända. Det som hände i majbrittfall då.

Det var 15-tal personer som blev åtalade, och vissa av dem dömda och vissa fridade.

Men i majbrittfall så fick hon tillbaka en del av summan. Det skades stånd då som personen dömdes för att utbetala.

Och det hade hon inte räknat med alls.

Naturligtvis vill jag ha tillbaka mina pengar, men det jag har inte gjort mig så illa som själva

[Transcript] Dagens Eko / Så har äldre blivit gängens nya brottsoffer

händelsen att jag har gått på det här.

Men hon berättade också att hon hade blivit utsatt efter det här för ett nytt bedragrивförsök.

Igen? Hur gick det då?

Då blev hon direkt misstänksam och bad att få ringa upp personen, och så gjorde hon det igen, och då svarade den personen helt annorlunda.

Och så lade hon på och så gjorde hon en polisen mellan.

Bra.

Lova, du som har bevakat sådant här så länge, tror du att du har blivit mer immun, eller i alla fall byggt upp nån sorts bättre skydd, så att inte du kommer att bli lurad i framtiden?

Jag tänker att jag tror att jag är smartare än vad jag är, just för att det är så mycket teknisk utveckling och kunskap hos de här bedragarna, som gör att man nog aldrig riktigt kan vara helt immun.

Jag ska gå och lura dig också.

Tack så mycket, Lova.

Tack.

Just nu pågår det flera kampanjer för att göra folk mer svårlurade.

Sveriges bankers är bakom en av dem, och polisen har nyligen skickat vikor till 1,2 miljoner hushåll, de där det bor 70-plussare, med varningar och förslag på vad man ska göra för att skydda sig mot bedragare.

Och det absolut viktigaste budskapet är att lägga på när de ringer och inte lämna ut några koder.

Rättegången i fallet som rör bedragarna som lurade majbritt är planerad till april.

Och det var allt från Dagens Eko. Vi hörs igen på måndag.

Programledare Lena Nordlund, gäst Lova Nyquist Sköld, producerade gjorde Elin Romelioto och Kalle Kadhammar och ljudmixen gjordes av Ludvig Jansson.